

OKRUCHY PAMIĘCI

Scraps of Memory
Bruchstücke an Erinnerung
Migajas de Recuerdos
La Mémoire en Miettes
Brandelli di ricordi
Minutiae memoriales

Biografia
Bogdana Kajaka

Okruchy pamięci – zdjęcia, listy, pamiętnik, zeszyty szkolne, dokumenty – materialne dowody, dzięki którym poznajemy naszego rówieśnika – Bogdana Kajaka. Urodził się 4 września 1922 roku w Warszawie. Rodzina mieszkała przy Nowym Świecie, tuż obok placu Trzech Krzyży. Bogdan miał młodszą siostrę Hannę. W odnalezionych dokumentach znajdujemy potwierdzenie, że uczęszczał do Gimnazjum Miejskiego przy ulicy Młynarskiej, a na początku 1939 roku przeniósł się do Państwowego Liceum i Gimnazjum im. Adama Mickiewicza. W rodzinnych albumach oglądaliśmy go w domu z rodziną, wśród codziennych zabaw, na spotkaniach z przyjaciółmi. Widzimy uśmiechniętego i przystojnego młodzieńca, który, jak wynika z zachowanej korespondencji, wzbudzał wielkie zainteresowanie wśród koleżanek. Wojna brutalnie wkroczyła w tę beztroską i radosną rzeczywistość. W listopadzie 1939 zapisał w swoim pamiętniku „...jakoże wiele już zaszło zmian i to nie tylko w moim osobistym życiu. Polski już nie ma...” Po wakacjach nie ma powrotu do szkoły – w okupowanej Polsce młodzi ludzie mogli oficjalnie uczyć się tylko w szkołach zawodowych. Bogdan, jak wielu jego rówieśników w tym czasie, uczestniczył w organizowanym przez Polskie Państwo Podziemne tajnym nauczaniu. Został aresztowany 22 stycznia 1941 roku za udział w tajnych kompletach, które odbywały się między innymi w jego mieszkaniu. Najpierw został przewieziony do więzienia na Pawiaku, a następnie – 5 kwietnia 1941 roku – wraz z transportem więźniów, do KL Auschwitz. Otrzymał numer więzienny 12383. Zmarł, jak zapisano w akcie zgonu wydanym przez lekarza obozowego, dnia 2 sierpnia 1941 roku o 6:00 rano. Rodzice zostali powiadomieni telegramem. Pozostały po nim cztery listy, pisane do rodziców, po niemiecku, na oficjalnym obozowym papierze. Z takich *Okruchów pamięci*, dowodów i przedmiotów, próbujemy zbudować na nowo życie Bogdana. Patrzymy na niego jak na rówieśnika i kolegę z klasy, którego wojna gwałtownie i okrutnie pozbawiła przyszłości.

Dzieciństwo i młodość

Bogdan w 1928 roku.

Z Tatą.

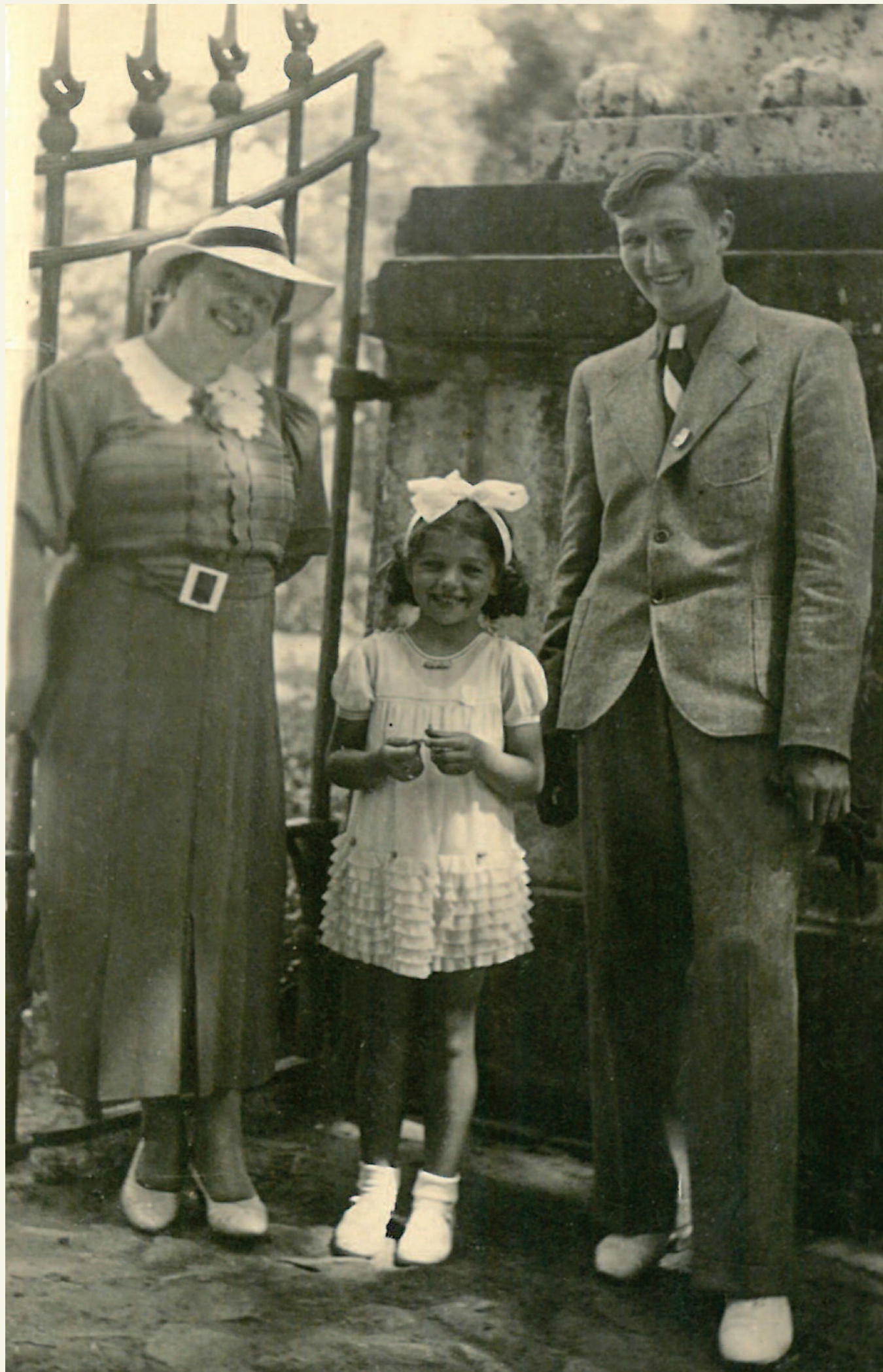
Uczeń Gimnazjum I Miejskiego – 1937 rok.

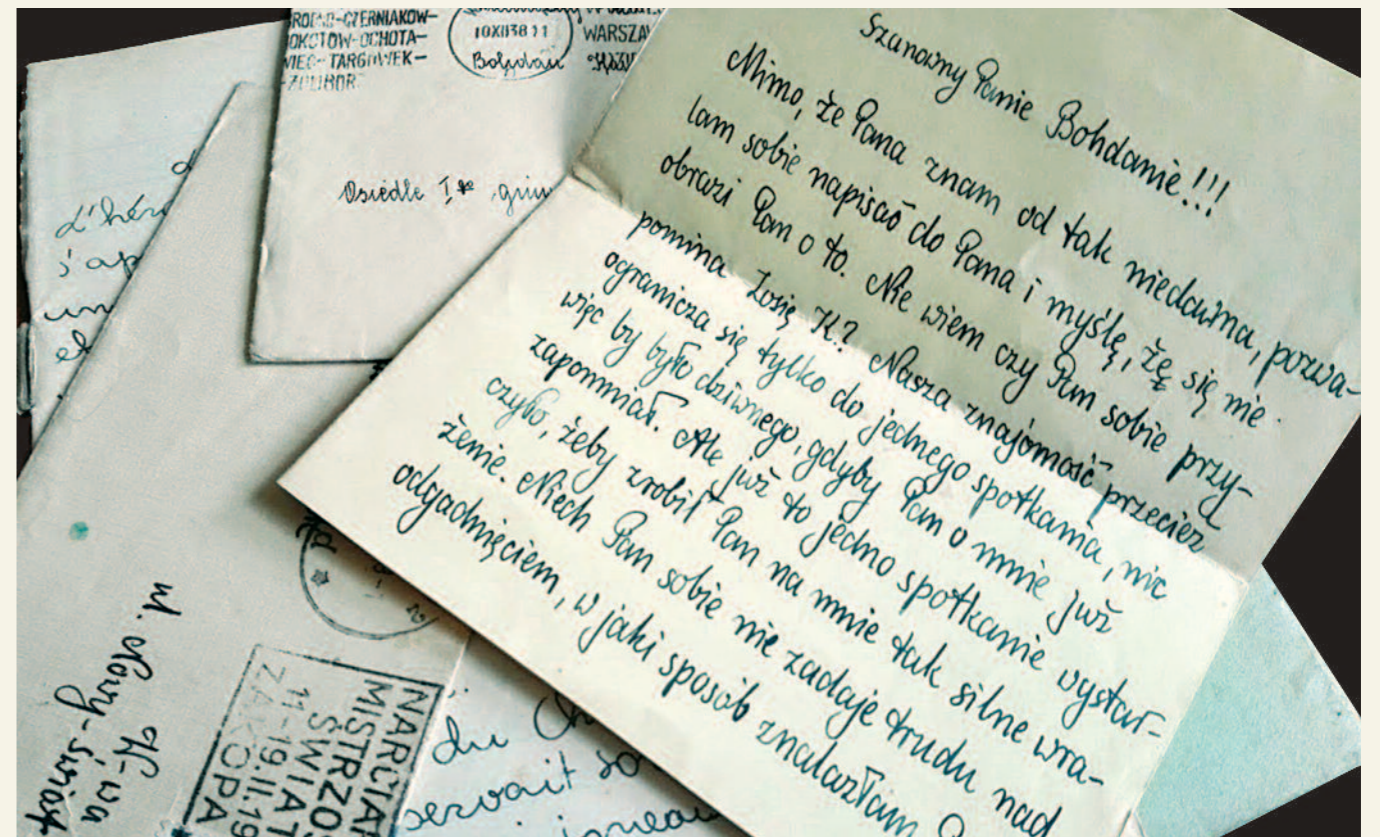
Przed Muzeum Narodowym w Warszawie – 1938 rok.

Z przyjaciółmi.

Przedmioty osobiste.

Fragmety korespondencji.

Z Mamą i Siostrą.

Okupacja

Polshu jui meina. Jahre to drinne
a zararem smutne. Tak is puste mori
Polshu meina, sz tyflvo dozany okupowan
jnes wojka mienecnie. Polesia i Wolyn
meina jest tyflvo Ukraiina Radnieka
Wilerisunpny meina jest ditwa.
A myj ydnie, ydnie milions ludii
mijazeli i mypilsayeli po polshu.
Gde armia nana, ydnie mypilsayeli?

Fragment pamiętnika –
zapis z 22 listopada 1939 roku.

Schulausweis A
Legitymacja szkolna A

für das Jahr — na rok 19 40 / 41

Kajak
(Vor- und Zuname — Imię i nazwisko)

Bogdan wohnhaft
zamieszkały(a)

in Wagaśbiniec
W

Bahnhof Warschau ist Schüler(in)
st. kol. jest uczniem(ennicą)

Stempel der Lehranstalt
Pieczęć szkoły
Warschau, Koszykowastr. 55 — Warszawa, Koszykowa 55

Unterschrift der Schulbehörde
Podpis władzy szkolnej

V/I gh3 05 Schulausweis A, A 7, Dr Fkv Krakau

Legitymacja – szkoła zawodowa.

Zarząd Więzienia przy ul. Dzielnej 24 niniejszym zawiadamia Sz. P.,
że paczka zawierająca niezabrane rzeczy p.
P. Kajak Bogdan A 3
jest do odebrania w dniu 6 maja w godz. 17-18
w lokalu Patronatu Tow. Opieki nad Więźniami i ich rodzinami ul. Mar-
szałkowska 74 m. 11.

Po odbiór paczki należy się zgłosić z dowodem osobistym.

ZARZĄD WIĘZIENIA

Data stempla pocztowego.

Kartka z informacją o odbiorze rzeczy z Pawiaka.

Muzeum Więzienia Pawiak – oddział Muzeum Niepodległości w Warszawie informuje, że w związku z wysadzeniem Pawiaka przez Niemców oraz spaleniem dokumentacji w sierpniu 1944 r., nie zachowała się oryginalna kartoteka więźniów. Nasze archiwum z ewidencją byłych więźniów zostało odtworzone w ok. 50 procentach na podstawie prowadzonych od 1965 r. badań archiwalnych, relacji byłych więźniów i ich rodzin oraz oryginalnych dokumentów, takich jak: listy, karty pocztowe, grypsy, zaświadczenia lekarskie, kwity depozytowe, listy transportowe do obozów koncentracyjnych, zaświadczenia o zwolnieniu lub o śmierci.

W odtwarzanej kartotece byłych więźniów Pawiaka mamy następujące informacje na karcie ewidencyjnej:

„Kajak Bogdan

ur. 4 IX 1922 r. Warszawa. 4 IV 1941 wywieziony do KL Auschwitz – nr 12383.

/Źródło: Państwowe Muzeum Oświęcim/

Aresztowany 22 I 1941 r.

/Źródło: Muz. Niepodległości, ks. nab. 369/70/

Bogdan Kajak s. Wacława zam. Nowy Świat 8/10 m. 39. Uczeń gimn. Mickiewicza, brał udział w tajnych kompletach, które odbywały się m. in. w jego mieszkaniu. Aresztowany w styczniu 1941 r. wraz z innymi uczniami. Przy aresztowaniu był obecny prac. gestapo Milke. Ojciec próbował bezskutecznie za pośrednictwem Milke wydostać go z Pawiaka.

/Źródło: Arch. m. st. Warszawy zespół Sądu Najwyższego t. nr 2183/”

Pismo z Instytutu Pamięci Narodowej.

Auschwitz

Konzentrationslager Auschwitz

Folgende Anordnungen sind beim Schriftverkehr mit Gefangenen zu beachten:

- 1.) Jeder Schutzhaftgefangene darf im Monat zwei Briefe oder zwei Karten von seinen Angehörigen empfangen und an sie absenden. Die Briefe an die Gefangenen müssen gut lesbar mit Tinte geschrieben sein und dürfen nur 15 Zeilen auf einer Seite enthalten. Gestattet ist nur ein Briefbogen normaler Größe Briefumschläge müssen ungefüllt sein. In einem Briefe dürfen nur 5 Briefmarken à 12 Pfg. beigelegt werden. Alles andere ist verboten und unterliegt der Beschlagnahme. Postkarten haben 10 Zeilen. Lichtbilder dürfen als Postkarten nicht verwendet werden.
- 2.) Geldsendungen sind gestattet.
- 3.) Es ist darauf zu achten, daß bei Geld- oder Postsendungen die genaue Adresse, bestehend aus: Name, Geburtsdatum, und Gefangenen-Nummer, auf die Sendungen zu schreiben ist. Ist die Adresse fehlerhaft, geht die Post an den Absender zurück oder wird vernichtet.
- 4.) Zeitungen sind gestattet, dürfen aber nur durch die Poststelle des K. L. Auschwitz bestellt werden.
- 5.) Pakete dürfen nicht geschickt werden, da die Gefangenen im Lager alles kaufen können.
- 6.) Entlassungsgesuche aus der Schutzhaft an die Lagerleitung sind zwecklos.
- 7.) Sprecherlaubnis und Besuche von Gefangenen im Konzentrations-Lager sind grundsätzlich nicht gestattet.

Der Lagerkommandant.

Meine Anschrift: *Schutzhaftling Pole*

Absender: Name: *Kajak Bogdan*

geboren am: *4 - IX - 1922*

Gef.-Nr. *12383*

Auschwitz, den: *29. VI - 1941,*

Meine liebe Eltern!

Ich bin gesund und fühle mich wohl, ich frage Euch, warum schreiben Sie keinen Brief?

Das Geld habe ich erhalten von Euch und Onkel Janek. Wofür danke ich sehr.

Auch habe ich die Briefe von Stefa und Ewa erhalten, die hatten mir ^{Freude} viele gemacht.

Ich küsse Euch und Hania.

Herzliche grüße für ganze Familie,

Fasia, Ewa und Janusz

Euer Bogdan.

Pierwszy list z Auschwitz.

Warszawa dn. 5 VII. 1941 r

Kochany Bogdan!

List Twój z dn. 29. VI. jest otrzymaliśmy, jesteśmy zadowolonym tym, że nie otrzymujemy od was listów pierwszy list był wysłany 19. V. drugi 9. VI. dlatego nie otrzymujemy, niewiemy, tym bardziej że listy od Ewy i Stefa dostaliśmy. Pierwsza do Ciebie ~~list~~ wysłaliśmy dn. 19. V. 10. VI. 23. VI. i bóg wysłano 7. VII. prośbę tych, które otrzymacie od wujka Janka.

U nas wszyscy zdrowi. Hania mieszka do III klasy ^{samej} na bardzo dobrych stopniach, tylko bardzo czeka do braliska. Serdecznie cię całujemy i błogosławimy.

Odpowiedź rodziców na list z 29 czerwca 1941 roku.

Deutsche Post Osten

Nº 008 Telegramm

aus — z + V108 AUSCHWITZ OS F 1 28/26 2/8 1959

Aufgenommen: Odebrano:				Übermittelt: Oddany:	
Tag: dzień:	Monat: miesiąc:	Jahr: rok:	Zeit: czas:	Tag: dzień:	Zeit: czas:
von: z:				an: do:	
durch: przez:				durch: przez:	
von: z:				an: do:	
durch: przez:				durch: przez:	
von: z:				an: do:	
durch: przez:				durch: przez:	

von: durch: = WENZEL KAJAK NOWESWIATSTR 8/9
an: do: durch: przez: WARSCHAU

Amt: **WARSCHAU**
Ort: **WARSCHAU**

= SOHN BOGDAN HEUTE IM KONZENTRATIONSLAGER AUSCHWITZ OS
VERSTORBEN NAEHERES DURCH DEN KOMMANDEUR DER
SICHERHEITSPOLIZEI UND DES SD IM DISTRIKT WARSCHAU =
DER KOMMANDANT +

VGL WENEEL KAJAK 8/9 WARSCHAU +

Zawiadomienie o śmierci Bogdana.

Bogdan był naszym rówieśnikiem. Czytając dokumenty z nim związane, bardzo łatwo można się z nim utożsamić. Patrząc na II wojnę światową nie tylko jak na tragedię Europy, ale przede wszystkim na życie chłopca, któremu wojna pokrzyżowała plany na przyszłość i pochłonęła teraźniejszość.

(Alicja)

Prace z autentycznymi dokumentami potraktowałam najpierw jak zwyczajny szkolny obowiązek. Z czasem jednak odkryłam, jak bardzo interesujące może być to zadanie. Pamiątki, które pozostały po Bogdanie, nie dość że mówiły o czasach zupełnie mi odległych, to jeszcze opowiadały historię chłopca, który będąc w moim wieku, przeżył o wiele więcej niż ja.

(Oliwia)

Nasz bohater był zwykłym nastolatkiem z przedwojennego kraju. Można poznać jego życie, zainteresowania, plany, a także zrozumieć motywy postępowania i wartości, które były dla niego ważne. Jest to bardzo cenna lekcja szczególnie w dobie degradacji wartości wśród najmłodszego pokolenia.

(Zosia)

Nasz projekt „Okruchy Pamięci” był ciekawym doświadczeniem spotkania z historią. Była to świetna okazja do spojrzenia na życie moich rówieśników, żyjących w zupełnie innych czasach. W opowieściach Bogdana nie są oni posągami, lecz bardzo autentyczni, ambitni, spontaniczni oraz pełni młodzieńczej radości.

(Julia)

W tym projekcie ważnym aspektem była systematyczna, analityczna praca z autentycznymi dokumentami. Uczyłyśmy się wybierania, analizowania i selekcji informacji. Przy takim bogactwie materiału trzeba było wyniki naszej pracy ująć w odpowiednią formę, zachować chronologię i opracować stylistycznie. Ważną rolę odegrało to, że nie pracowałyśmy nad czymś ogólnym, ale nad autentyczną historią naszego rówieśnika.

(Łucja)

W trakcie pracy nad projektem mogłam się wiele nauczyć i dowiedzieć o naszej przeszłości. Możliwość pracy z tak starymi dokumentami przywraca im życie, ożywia historię i staje się źródłem nowej wiedzy.

(Ula)

Kraków, dnia 16 sierpnia 1948.

STWIERDZENIE

KAJAK Bogdan Nr. 12383/Ośw.

ur. 4.9.1922 w Warszawie (uczeń)

a poprzednio zamieszkały w

jest zapisany w ewidencji Polskiego Czerwonego Krzyża w Krakowie, jako przybyły do obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu w dniu 5.4.1941. Dalszy jego los jest nam nieznany.

Podstawa: Lista "nowoprzybyłych" do obozu koncentracyjnego Oświęcim z 1941 r.

POLSKI CZERWONY KRZYŻ Kierownik Biura
Biuro Informacyjne
w Krakowie Św. Anny 5

Pismo z Czerwonego Krzyża.

Wypowiedzi uczennic Liceum Strumienie – Józefów, 25 kwietnia 2018 roku

The project *Scraps of Memory* has been developed in collaboration with the ERC Consolidator Grant (681202) project *Our Mythical Childhood... The Reception of Classical Antiquity in Children's and Young Adults' Culture in Response to Regional and Global Challenges* that received funding from the European Research Council under the EU's Horizon 2020 Research and Innovation Programme.

STRUMIENIE
LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE
STOWARZYSZENIA STERNIK

XI LO im. Mikołaja Reja
Plac Stanisława Małachowskiego 1 - mowa.pl
00 - 063 Warszawa

European Research Council
Established by the European Commission

